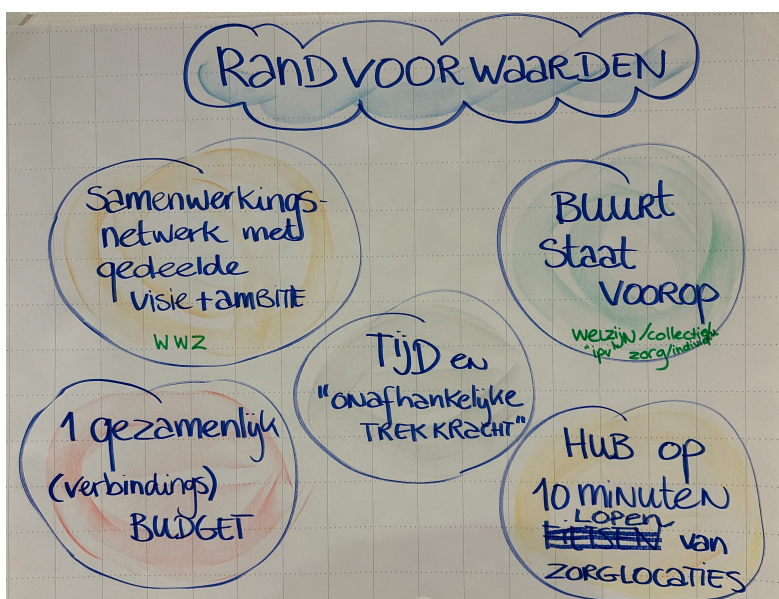

Eindrapportage CoP wooncirkels

Wat is een wooncirkel en hoe ontwikkel je er een?

Marie-José Driessen
Irma Vroegop

Januari 2024

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1.	Inleiding	3
2.	Wooncirkel; bevindingen CoP	4
2.1	Waarom een wooncirkel	
2.2	Wat is een wooncirkel	4
2.3	Stappenplan ontwikkeling wooncirkel	5
2.4	Randvoorwaarden ontwikkeling wooncirkel	5
3.	Wat zeggen andere partijen over ontwikkelen zorgzame buurten, wijken?	7
4.	Reflectie en advies	9

BIJLAGEN

Stap 1; Bewustwording	11
Stap 2; Anders doen door zorgmedewerkers; hoe ziet dat eruit	12
Stap 3; Assetmapping	15
Stap 4; Plan van Aanpak	16

1. Inleiding

Vijf zorgaanbieders (Cordaan, HVO-Querido, Philadelphia, Leger des Heils, PerMens), corporaties en gemeente Amsterdam hebben begin 2023 besloten om het concept wooncirkels verder met elkaar te verdiepen. Dit is ingegeven door de ervaringen die in de eerste fase (2021), met de start van zes wooncirkels naar voorbeeld van Leviaan¹, en daarnaast de Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting waarin belangrijke uitspraken worden gedaan over het ontwikkelen van woon(zorg)cirkels in Amsterdam.

“Toegang tot goede voorzieningen en zorg in de wijk worden een steeds groter aandachtspunt. Met de veranderingen in de zorg en het toenemende tekort aan zorgpersoneel is het nog belangrijker om de mogelijkheid te hebben om op elkaar terug te kunnen vallen. Ook verandert de ondersteuningsbehoefte van mensen in de loop der jaren. Steeds meer ouderen en andere groepen met een zorgvraag blijven langer thuis wonen, ook mensen met een zwaardere zorgbehoefte. We zetten samen met onze maatschappelijke partners in op toereikende sociale infrastructuur in alle wijken en buurten. Denk hierbij aan een dokter en een apotheek om de hoek, maar ook aan een winkel, een buurtteam of een buurtkamer in de wijk.

Om de toegang tot voorzieningen en zorg mogelijk te maken, zetten we in Amsterdam in op de ontwikkeling van woonzorgcirkels, waarbij rondom voorzieningen, zoals inlooppunten en 24-uurs zorgvoorzieningen, woningen worden gereserveerd voor Amsterdammers met een zorgvraag. Daarbij zetten wij allereerst in op de wijken waar de grootste winst te behalen is: de kwetsbare buurten, waar een relatief groot deel van de bevolking een zorg/ondersteuningsvraag heeft, het voorzieningenniveau relatief laag is en gelijktijdig relatief veel woningen staan die nog aanpasbaar te maken zijn voor Amsterdammers met een lichamelijke beperking. Met inzet vanuit de Community of Practice Wooncirkel (initiatief van woningcorporatie Rochdale met zorgaanbieders in de stad) wordt ingezet op het leren en uiteindelijk realiseren van zes tot acht woonzorgcirkels. De opgedane kennis wordt stadsbreed gedeeld en ingebracht in de Coalitie Amsterdam Vitaal & Gezond” Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting, juli 2023

Het doel van dit project is onderzoeken wat een goede definitie is van een wooncirkel en wat werkende principes zijn voor het ontwikkelen van een wooncirkel (daarbij worden ook ervaringen van fase 1 meegenomen). Daartoe is een Community of Practice (CoP) opgezet. Aan deze CoP nemen managers en medewerkers van de vijf zorgorganisaties deel. De CoP is maandelijks bij elkaar geweest en elke deelnemer heeft aan de hand van een eigen opdracht van de organisatie aan de ontwikkeling van een definitie en plan van aanpak voor ontwikkeling van wooncirkels gewerkt. De CoP is begeleid door 2 externe begeleiders. In dit verslag geven we een definitie van een wooncirkel, bespreken we werkende principes bij het ontwikkelen van een wooncirkel en geven we aan welke randvoorwaarden van belang zijn. Vervolgens toetsen we onze bevindingen aan landelijke onderzoeken en geven we een eindadvies. In de bijlagen staan de instrumenten waar wij in de CoP mee hebben gewerkt.

¹ Een wooncirkel bestaat uit twee ‘cirkels’. In de binnenste cirkel - met daarin de kern – bieden we 24 uren beschikbaarheid en bereikbaarheid op loopafstand, faciliteiten in de nabijheid en ongeplande zorg. In de cirkel daar omheen, op maximaal tien minuten fietsen van de kern, kunnen we de begeleiding op- en afschalen en zijn we 24-uur bereikbaar en/of beschikbaar. Binnen deze tweede cirkel is de nabijheid en het toezicht minder intensief. Buiten de wooncirkel blijft ambulante begeleiding bestaan. In een wooncirkel werken 1 à 2 teams van ongeveer 15 personen. Een wooncirkel bestaat uit 20-35 cliënten die beschermd wonen en 50-100 ambulante cliënten. Er is een nachtdienst aanwezig of bereikbaar.

We streven ernaar dat de cliënt bekende begeleiders heeft die werken in zogenaamde ‘mini-teams’. Zo garanderen we dat we een cliëntvraag ook beantwoorden bij afwezigheid van de vaste medewerkers. Voor interventies en ongeplande zorgvragen is in de kern van 8.00 tot 22.30 uur twee medewerkers aanwezig. Bij complexe zorgvragen of als de zorgvraag toeneemt, kan de begeleiding worden uitgebreid met bij voorkeur voor de cliënt vaste gezichten.

2. WOONCIRKEL; bevindingen van de CoP

In dit hoofdstuk beschrijven we de bevindingen van de CoP, opgehaald tijdens maandelijkse bijeenkomsten en tijdens een “pas op de plaats bijeenkomst”, waaraan CoP, initiatiefgroep en corporaties meededen. Met elkaar hebben we antwoord gegeven op de vragen; waarom een wooncirkel, wat is een wooncirkel, hoe ontwikkel je een wooncirkel en welke randvoorwaarden zijn van belang.

2.1 Waarom een wooncirkel?

Plezierig wonen in een buurt gaat niet voor iedereen vanzelf. Het is bekend dat in buurten waar men omkijkt naar elkaar, het prettiger wonen is voor iedereen dan in buurten waar je op jezelf bent aangewezen en er weinig verbondenheid is. Voor sommige Amsterdammers is het zelfstandig (blijven) wonen een ware uitdaging, denk aan ouderen, kwetsbare Amsterdammers, nieuwkomers. Een wooncirkel kan bijdragen aan het bouwen van verbondenheid in de buurt het kan bijdragen aan;

- Betere balans in de buurt, sterkere buurt, meer betrokkenheid in de buurt
- Inclusievere buurt (iedereen die wil doet mee)
- Betere kans van slagen zo lang mogelijk in de buurt blijven wonen/ betere kans om goed te landen in een buurt
- Minder eilanden in een buurt, er is meer samenwerking tussen de partijen (korte lijnen)
- Leefbaarheid en veiligheid voor alle bewoners

2.2 Wat is een wooncirkel?

Een wooncirkel is een **samenwerkingsnetwerk** in een buurt rond een ‘**buurthub**’. Het doel van het samenwerkingsnetwerk is om op 1 plek in de **buurt** een plek te organiseren waar alle bewoners van de buurt welkom zijn en waar gezamenlijk invulling wordt gegeven aan activiteiten in/vanuit de buurthub. Vanuit de buurthub wordt ook ambulante begeleiding geboden. Doel is om met elkaar in een fijne buurt te wonen en samen een buurtgemeenschap te vormen.

Buurt: dit is het schaalniveau van een wooncirkel, in sommige gebieden kan het zijn dat er 2 buurten worden samengevoegd, maar wijkniveau is te groot, te onpersoonlijk. De buurt is een mooie schaal voor verandering. Een buurt is klein genoeg om snel met andere mensen in contact te komen, maar groot genoeg om ontwikkelingen te stimuleren die het individu net te boven gaan, maar hem of haar wel raken.

Samenwerkingsnetwerk: bewoners/(zorg en welzijns) organisaties/buurtinitiatieven/ondernemers/woningcorporaties/gemeente (gebiedsmakelaar) die in de buurt actief (willen) zijn en die het belangrijk vinden dat er een buurthub is en met elkaar invulling geven aan de buurthub.

In dit netwerk heeft iedereen iets te bieden en vormt een ecologisch netwerk van hulpbronnen, zoals de talenten, passies en activiteiten van buurtbewoners, hun netwerken en de organisaties en ondernemers die in een buurt actief zijn. Door die kwaliteiten met elkaar te verbinden, breng je mensen samen en stimuleer je het vormen van een gemeenschap. Door het verbinden van lokale middelen en behoeften, bouw je aan een betere gemeenschap.

NB zorgorganisaties trekken gezamenlijk op in een buurt!

Buurthub; een plek in de buurt waar je kunt binnenlopen voor een kop koffie, voor een praatje, voor gezamenlijk een hapje eten, met vragen die je hebt, voor begeleidingsmomenten, voor activiteiten etc. De buurthub wordt gerund door het samenwerkingsnetwerk. In de buurthub ligt de focus op de kwaliteiten van de buurt en haar bewoners, niet op de tekortkomingen. Ligt de focus op oplossen en oppakken ipv doorsturen. Vanuit deze positieve benadering worden vraagstukken in de buurt zoveel mogelijk bottom-up top-down opgepakt. Met als gevolg dat deze oplossingen echt kunnen landen in de buurt.

2.3 Stappenplan ontwikkeling woencirkel

Tijdens de bijeenkomsten van de CoP groep hebben de twee externe begeleiders telkens een ander aspect belicht dat van belang is voor het ontwikkelen van een woencirkel. Onderwerpen die aan de orde zijn geweest en die je kunt zien als een stappenplan² zijn;

- Voor alle bewoners breng je in kaart wat hun perspectief (toekomstbeeld) is en welke krachten en talenten ze hebben. Dit zijn je haakjes als je in de buurt met elkaar aan de slag gaat, bijvoorbeeld talentenpaspoort (Philadelphia), krachten en talentenmethodiek (HVO Querido), enquête interesses (PerMens). Zorgplannen gaan uit van stoornissen en beperkingen, en de oplossingen komen vaak vanuit de medewerkers dat is geen goed uitgangspunt voor een (actieve) rol in de buurt. We hebben geoefend met AKAD werkwijze om bewust wording te creëren in die zin dat er nog een paar stappen aan vooraf gaan voordat begeleiders in actie komen. Wat kan iemand zelf, wat kan het netwerk betekenen, wat is er in sociale basis, wat doet zorg (kantelingsmatrix, zie bijlage 2)
- Besteed tijd om medewerkers mee te nemen in deze beweging. Bespreek met elkaar dat er harde (stenen) en zachte (buurtontwikkeling) kant zit aan ontwikkelen van woencirkel besteed aandacht aan hoe bijvoorbeeld community building kan helpen bij het ontwikkelen van de samenredzaamheid van de buurt (maak gebruik van inspiratieboek community building van Philadelphia) Bespreek welke andere houding en competenties van hen wordt verwacht, pas competentieprofiel hierop aan (voorbeeld zie bijlage). Met huidige competentieprofiel kan er geen woencirkel worden ontwikkeld, je vraagt om een blik naar buiten, naar alle buurtbewoners (je stopt met doelgroepdenken). Dit is een aspect wat cruciaal is voor ontwikkeling van woencirkels en wat naar verwachting meest ingewikkeld is omdat medewerkers gewend zijn om “naar binnen” te kijken ipv “naar buiten”. Maak medewerkers bewust van het “aan/voor/met/door” schema. Een belangrijk thema is medewerkers en bewoners betrekken bij het “de wijk ingaan”. Dat vraagt enerzijds om faciliteren van medewerkers (tijd om de wijk in te gaan, liefst samen met bewoners), om te bespreken waarom je de beweging richting de wijk wil maken; welke boodschap breng je over (bezuinigen of rijker leven/perspectief voor bewoner om mee te doen); kun je met elkaar vanuit “overschot” (echt iedereen kan bijdragen aan de gemeenschap) denken; je creëert met elkaar een ruimer leven voor iedereen (filmpje Cormac), hoe krijg/hou je het hele team aangehaakt en voorkom je dat wijkgericht werken “het ding” van community builders wordt (‘gewone begeleiders hebben het hier te druk voor’) (zie bijlage 1 en 2)
- Breng met elkaar (alle bewoners, welzijn, zorg, kerk, ondernemers etc) de buurt in kaart bijvoorbeeld aan de hand van de zes stappen van assetmapping (zie bijlage 3)
- Maak een plan van aanpak, zie voorbeeld in bijlage 4

2.4 Randvoorwaarden ontwikkeling woencirkel

- Goede stedelijke inbedding van woencirkels op zelfde manier als “lang leve thuis flats”. Er is een duidelijke opdrachtgever Amsterdam Vitaal en Gezond; een stedelijke stuurgroep (bestuurlijke vertegenwoordigers van betrokken partijen, geeft richting aan de ontwikkeling en zorgt voor bekrachtiging van besluiten en adviezen; de stuurgroep besluit en beklinkt) met daarnaast een projectgroep (vertegenwoordigers vanuit betrokken partijen. Deelt goede voorbeelden, zet in op doorbraken in hardnekkige vraagstukken en ondersteunt de “woencirkel groepen” met kennis en informatie; de projectgroep ondersteunt en stimuleert). Een onafhankelijke projectleider ondersteunt de uitvoering van de woencirkels.
- Er is een samenwerkingsnetwerk met gedeelde visie en gedeelde ambitie op het nut van een woencirkel in de buurt en draagt deze visie en ambitie pro actief uit.

² Uitgebreide toelichting per onderdeel staat in de bijlage

- Buurt staat voorop; het gaat over welzijn (collectief) ipv zorg (individueel)
- Helderheid over belangen (over belangen van je eigen (zorg- welzijns)organisatie heen kunnen en willen kijken)
- Medewerkers worden goed meegenomen in de ontwikkeling van wooncirkels en goed gefaciliteerd in tijd en ontwikkeling, managers sturen continu en pro actief op deze ontwikkeling. Er is voldoende scharrelruimte
- Er is tijd nodig om wooncirkel te ontwikkelen, doorlooptijd is al snel 5 jaar voordat er een buurthub staat in een buurt, het gaat met “babysteps”.
- De buurthub (fysieke plek) is uitnodigende plek voor alle bewoners, bij voorkeur op ca 10 minuten lopen voor de bewoners van de zorgorganisaties die onderdeel uitmaken van het samenwerkingsnetwerk in de buurt.
- Zorg voor integratie van dagbesteding **voor** de buurt in de buurthub Maak dagbesteding onderdeel van ontmoeting/rol voor de buurt (vb buiksloterham)
- Financiën zijn dienend aan de wooncirkel; gezamenlijk “verbindingsbudget” ook voor het gezamenlijk inzetten van een communitybuilder, buurtverbinder, opbouwwerker etc. Structurele financiering is belangrijk niet een “allegaartje” aan subsidies, fondsen etc.
- Juiste houding; open staan om gezamenlijk te ontwikkelen gezamenlijk te leren, vanuit de praktijk, verhalen te delen, elkaar inspireren, scharrelruimte.
- Buurtbalans is een methodiek om te onderzoeken of buurt geschikt is om wooncirkel te starten

3. Wat zeggen andere partijen over werken aan leefbare wijken, zorgzame buurten.

Er wordt veel geëxperimenteerd met en geschreven over leefbare wijken, zorgzame buurten, inclusieve samenleving etc. De eensluidende adviezen buitelen de laatste tijd over elkaar heen. Recent is de bundel 'zorgzame wijken' verschenen³ waarin vijftien inspirerende initiatieven die het systeem weten te trotseren en zorgzame gemeenschappen realiseren worden beschreven. Niet zorg maar welzijn is de focus van een zorgzame buurt. Voor iedereen is de eigen omgeving en talenten die iemand heeft het vertrekpunt.

Canoy bepleit in zijn manifest⁴ dat zorgzame buurten binnen de huidige juridische en beleidskaders passen. Een systeemwijziging is niet nodig. Wat er wel nodig is, zijn politieke wil en bestuurlijke daadkracht. En hier schort het nogal eens aan. "Het huidige systeem maakt het niet gemakkelijk. Denk aan verkokering en schotten. Wat we dan ook zien, is dat succesvolle buurtinitiatieven allerlei geitenpaadjes moeten bewandelen. Canoy is daarom de beweging "Eerste Hulp bij Schottenongelukken" gestart. "Alle buurtinitiatieven die zorgzame gemeenschappen willen opzetten en last hebben van schotten kunnen zich bij Canoy melden.

We hebben een drietal recente publicaties uitgelicht zorgzame wijken, Wij in de wijk⁵, Ontwikkeling van krachtpunten in de wijk⁶ en hieruit de werkzame principes en randvoorwaarden gehaald, en die naast onze bevindingen in de CoP gelegd:

WERKZAME PRINCIPES:

- Mensen voelen zich het meest betrokken bij hun straat of buurt. Een wijk is vaak een te abstract begrip
- Zorg voor aanwezigheid en zichtbaarheid in de buurt, uitgaan van vragen en behoeften van bewoners, kiezen voor praktische aanpak (sluit vaak niet aan bij logica van professionele organisaties), het normale weer terugbrengen, vragen van bewoners niet versnipperen.
- Visie wordt gedragen door de buurt
- Een 'helper' in de vorm van opbouwwerker of een opbouwwerkachtige functionaris is onmisbaar. Zeker waar het gaat om het verduurzamen van contacten, de aandacht voor continuïteit, het leggen van contacten met moeilijk bereikbare, kwetsbare bewoners en het verbinden van verschillende groepen.
- Er is ruimte en mogelijkheid tot **bonding**. Voor sommige groepen inwoners, zeker in de superdiverse wijken, is het **cruciaal dat ze onder 'onder elkaar' kunnen zijn met gelijkgestemden**, bijvoorbeeld mensen met dezelfde migratieachtergrond of in een vergelijkbare sociaaleconomische positie. De beschutting van de eigen, herkenbare groep is nodig om staande te blijven én persoonlijk te kunnen groeien en ontwikkelen. Van daaruit zien zij bovendien vaak beter kans een plek te vinden in buurt en wijk en kunnen zij overbruggende contacten met anderen te maken.'
- Houd deelname laagdrempelig, geen verplichtingen en ruime openingstijden.
- Als regie echt bij bewoners ligt, dan moet je als professional daar ruimte voor hebben (geen protocollen en richtlijnen)
- Zorg o.a. door het soort activiteiten en de inrichting van de ruimten - voor maximale gelegenheid voor persoonlijke ontmoetingen.
- Kies aansprekende activiteiten, door bezoekers zelf gekozen, geef ruimte voor eigen input en sturing. Leg focus op talenten en mogelijkheden van bezoekers, denk in kansen

³ Canoy, M., Smelik, J., Ham, M., 2023, Zorgzame buurten, inspirerende initiatieven die het systeem trotseren; Nederland zorgt voor elkaar, Vilans, Movisie, Utrecht

⁴ Canoy, M., 2023 Manifest: gezond ouder worden doe je samen in de buurt, VUMC, Amsterdam

⁵ Movisie, programma "wij in de wijk" diverse publicaties

⁶ Impuls werkplaats, 2023, Krachtpunten in de wijk, wetenschappelijk onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, Radboud UMC

- Zorg voor deskundige en gedreven medewerkers die open staan voor alle bezoekers en voor substantiële inzet van ervaringsdeskundigheid.
- Draag zorg voor bekendheid van buurthub en creëer wederkerigheid met de buurt en ga actief aan de slag met vooroordelen over bezoekers.

Werkzame elementen Krachtpunten;

- **Mix van mogelijkheden:** samen spelletje doen & lunchen of – als voorbereiding op arbeidsparticipatie – actief aan de slag
- **Welkome ruimte:** prettig, uitnodigend, gezellig, qua uitstraling en sfeer passend bij mix van activiteiten en bovenal laagdrempelig
- **Vrijplaatsen:** focus op wat kan & autonoom functionerend

Kernwaarden Krachtpunten;

- **Waardigheid:** medemenselijkheid, gelijkwaardigheid, open houding...
- **Verbondenheid:** delen van 'lief en leed', opgemerkt en gemist worden, samen werken aan activiteit....
- **Samen doen:** bezoekers en team delen gevoel er samen iets van te willen maken en er samen voor te gaan.

RANDVOORWAARDEN

- Zorg voor 1 subsidie/budget (ipv tientallen verschillende fondsen en subsidies) met veel ruimte, daarmee kun je ontdekken wat goed gaat en wat niet (leren)
- Zorgorganisaties zijn gericht op individu en moeten ureninzet verantwoorden; zij moeten bereid zijn om omslag te maken naar collectief; bijvoorbeeld van 10-14 aanwezig zijn in buurthub om vragen van vrijwilligers en buurtbewoners te beantwoorden. Wees bereid om bestaande kaders en regels te veranderen en zorg voor ruimte om hier van af te wijken. Hanteer niet te veel regels en protocollen.
- een onafhankelijke projectleider (trekkracht)
- Goede accommodaties, publiek en commercieel, en buitenruimten waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en samen activiteiten kunnen ontplooiën zijn onmisbaar. Hier is echt nog een wereld te winnen
- 'Gezien het belang van **mogelijkheden voor bonding** zeggen wij: maak zelforganisatie mogelijk, faciliteer zelforganisatie. En daarnaast: investeer in gemeenschapsversterking. In de juiste ontmoetingsplekken, in robuuste maatschappelijke organisaties met **voldoende professionele menskracht om het omzien naar elkaar te ondersteunen en te faciliteren**. Als daar sprake van is, blijkt er verbluffend veel mogelijk te zijn waar het gaat om contactlegging en verbinding.
- Bij selectie van de teamleden was het **belangrijk dat mensen de visie begrijpen, begrijpen mensen dat het niet om hulpverlening gaat, niet om adviseren gaat, niet om mensen redden**. Maar om mensen zelf podium te geven aan wat ze heel graag willen doen en dat ook echt bij hen zelf te laten.

Conclusie

Bevindingen uit landelijke onderzoeken komen grotendeels overeen met de bevindingen die wij hebben gedaan in de CoP. Het gaat om fundamenteel anders doen en daar de goede omgeving voor creëren met elkaar. Werken vanuit belang van alle bewoners en niet vanuit belang (zorg- en welzijn)organisaties, het gaat niet om zorg maar om welzijn. Je hebt goede randvoorwaarden nodig waardoor je tijd hebt om te kunnen ontwikkelen, tijd voor medewerkers om nieuwe rol eigen te maken etc. Goede inbedding voor als het spannend wordt.

4. REFLECTIE en EINDADVIES

Reflectie

Als CoP hebben we ervaringen gedeeld en met elkaar gefilosofeerd over hoe een wooncirkel eruit kan zien, wat is het, welke stappen zet je, welke randvoorwaarden zijn belangrijk, geoefend met het maken van een stappenplan. We kwamen tot de conclusie dat op dit moment elke organisatie op eigen manier, los van elkaar aan wooncirkels werkt. We hebben vaak gesproken over of het gaat over “buurtgericht werken” óf over het ontwikkelen van een wooncirkel. De meeste organisaties realiseren dat er echt iets anders nodig is voor het ontwikkelen van een wooncirkel, er is veel ontwikkeld op gebied van buurtgericht werken zoals trainingen (vb netwerkversterking), academie voor medewerkers etc. Het blijkt dat de praktijk vaak weerbarstig is. In de waan van de dag ligt de focus vaak op “huis op orde, zwarte cijfers draaien en geen risico’s lopen”. Dat maakt het lastig om die andere manier van werken eigen te maken en voor je gevoel de regie ‘uit handen te geven’.

Advies vanuit CoP

• Zorg voor goede inbedding

Een van de conclusies is dat het concept “wooncirkel” op dit moment nog te veel een “losse flodder” is, niet goed ingebed in een stedelijke structuur. Het verdient aanbeveling om voor de ontwikkeling van toekomstige wooncirkels een structuur à la “lang leve thuisflats” aan te houden.

• Zorg eerst samen voor goede randvoorwaarden

Een samenwerkingsnetwerk dat de visie van wooncirkels deelt en die zich committeert aan een convenant, een ontwikkelbudget over een langere periode beschikbaar stelt, een plek waar de buurthub kan worden ontwikkeld regelt en een onafhankelijke trekker van de wooncirkel benoemt. Het is goed dat (zorg en welzijns) organisaties zich goed realiseren dat het vraagt om fundamenteel anders doen, voor zorgorganisaties (werken vanuit talenten, focus op buiten ipv binnen, sturen en faciliteren van buurtgericht werken (werkprocessen en financiering), welzijnsorganisaties (kwetsbare groepen zijn onderdeel van de buurt en activiteiten staan ook voor hen open). De buurt staat voorop (dus welzijn en collectief) in plaats van zorg (individueel).

• Ontwikkel samen

Op dit moment is het ontwikkelen van wooncirkels voor de meeste zorgorganisaties nog een mix van buurtgericht werken en een steunpunt voor bewoners van eigen organisatie in de buurt ontwikkelen. Van een wooncirkel zoals we die in CoP hebben gedefinieerd is nog geen sprake. Dat vraagt om meer gezamenlijkheid en samenwerking in en met de buurt, met welzijn, met corporaties, met buurtbewoners, met ondernemers, met het stadsdeel etc.

Met name samenwerking tussen zorgorganisaties (gezamenlijk zorgen dat er bezetting met kennis van GGZ/LVB aanwezig is in de buurthub, voor elkaar inloopsprekuren, begeleiding uitvoeren etc.) heeft bijzondere aandacht nodig, alleen op die manier kun je garanderen dat er altijd iemand ‘met kennis van bijzondere doelgroepen’ is in de buurthub. Neem ook de aanbeveling dat er ruimte nodig is voor “bonding” (samen zijn met gelijkgestemden) serieus, dat vergroot de kans dat mensen hun eigen plek in de buurthub vinden en van daaruit weer nieuwe contacten kunnen opdoen.

De organisaties die deelnemen aan de CoP zijn op sommige plekken meer gaan samenwerken, dat levert meerwaarde op voor elkaar en voor de buurt.

• Begin klein op 2 of 3 plekken

Bij CoP deelnemers is veel enthousiasme om aan de slag te gaan met het door de CoP ontwikkelde stappenplan. Vanuit CoP zijn genoemd; SuHa (Philadelphia, Nieuw West), Varikstraat (HVO Querido, Zuid-Oost)

BIJLAGEN:

STAPPENPLAN ontwikkeling wooncirkel

STAP 1: Bewustwording

Bewust worden hoe een gemeenschapsgerichte aanpak (ook wel bekend als ABCD) het ontwikkelen van een wooncirkel kan versterken. Wat betekent dat voor bewoners, voor houding en competenties van professionals.

Wat is het verschil in aanpak;

Wooncirkel	Gemeenschapsgerichte aanpak
Neem het initiatief	Kijk vanuit de “assets” <ul style="list-style-type: none">- fundamenteel andere manier van kijken naar de buurt- van “wrong” naar “strong”
Ga op zoek naar maatjes	Breng mensen bij elkaar: <ul style="list-style-type: none">- een sterke gemeenschap rust op betekenisvolle en duurzame verbindingen
Versterk relaties	Zoek naar de verbinders: <ul style="list-style-type: none">- mensen die verbinding hebben met de buurt, een netwerk hebben
Verken wat er gaande is	Laat bewoners leiders zijn van de verandering; <ul style="list-style-type: none">- bewoners moet je niet ergens bij betrekken, zij zijn de start van alles, wij zijn dienend aan hun agenda
Bekijk wat er al is	Ga doen; <ul style="list-style-type: none">- sluit aan bij het ritme en tempo van de buurt, van het een komt het ander
Denk groot, begin klein	Deel de verhalen; <ul style="list-style-type: none">- deel de successen van het samen doen, dit doe je met iedereen die zich betrokken voelt bij de buurt
Organiseer commitment	Kijk samen vooruit <ul style="list-style-type: none">- sta samen stil bij de vraag wat de gewenste verandering is, welke dromen mensen hebben. Wat doen we en wat zouden we nog meer kunnen doen.
Verbreed het netwerk	
Sta af en toe stil	
Vier wat er tot nu toe tot bloei komt	

Stap 2; hoe ziet “anders doen” eruit voor de zorgmedewerkers

Wil je werken aan duurzame veranderingen waarmee je het eigenaarschap en de zelfregie van inwoners vergroot, dan betekent dit een verandering van je positie als hulpverlener, als organisatie. De noodzaak om institutionele interventies te verminderen wordt breed gedragen. Er is een heroriëntatie nodig, een nieuwe sociale orde waarbij je samen met inwoners komt tot oplossingen. Onderstaande matrix kun je gebruiken om je eigen handelen te toetsen.

Waarbij het uitgangspunt is dat je niets doet voor inwoners wat zij zelf, of via collectieve inspanningen kunnen. Niet alleen vraagt het een andere houding en rol van professionals (gesteund door hun moederorganisaties) ook inwoners (bewoners) zullen moeten wennen aan de nieuwe ruimte om samen te werken aan wat zij belangrijk vinden. Bij het ontwikkelen van een wooncirkel zit je in “de onderste twee kwadranten”

AAN (doen) Je neemt alles over, iemand heeft geen regie (slachtoffer)	VOOR Je be vraagt mensen, haalt wensenlijstjes op en je maakt een programma (klant)
MET Je doet dingen samen co-creëren (co-creator)	DOOR Eigenaarschap bij de bewoner zelf. Je faciliteert, iemand houdt zeggenschap (burger)

I. Je hebt een andere rol als hulpverlener

- Je bent een zgn. ‘linkworker’ (kwartiermaker), een ondersteuner van bewoners die niet op eigen kracht volwaardig mee kunnen doen aan de gemeenschap, iemand die mensen verbindt met de gemeenschap, hen op maat ondersteunt om sociale isolatie of gevoelens van ongemak te overwinnen én de gemeenschap leert, ondersteunt met ‘deze groep’ om te gaan, welkom te heten, lid te zijn en bij te dragen op eigen wijze aan de gemeenschap. Het gaat om het versterken van de rol/positie van de bewoners vanuit hun talenten en passies.
- Je bent géén opbouwwerker.
- Je start altijd met het verzamelen, in kaart brengen van talenten, dromen, wensen van je bewoners (intrinsieke motivatie)
- Je voert gesprekken met de buurt, zonder agenda, op zoek naar haakjes voor je bewoners (en voor de buurtbewoners).
- Je zoekt naar plekken van ontmoeting in de buurt; Essentie is dat je “mensen aan mensen” koppelt ipv mensen aan activiteiten (op deze manier uitbreiding contacten, netwerk)

Verschil tussen linkworker en opbouwwerker

Link worker (vanuit zorgorganisatie)	Opbouwwerker (vanuit welzijnsorganisatie)
Focus: Talenten, wensen en dromen van bewoners	Focus: Weten wat er in de buurt speelt, werkt in en vanuit de community
Rol/bewoner versterken Ondersteunt deelname in de community vanuit talenten en passies	Buurt versterken (community development) Werkt samen met bewoners aan sociale veranderingen
Individueel	Collectief

Deelt gevraagd en ongevraagd ervaringen/kennis over GGZ/LVB	Benadert de community als leren en open systeem
Ontwikkelt (dagbesteding)aanbod om rol van bewoners in de buurt te versterken bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - buurtlunch - groene kans - wasserette - knutselwerkplaats - ontmoetingsplekken 	Coachen van bewoners met ambitie (collectief of individueel) Ontwikkelt collectieve activiteiten om de buurt te versterken (niet automatisch aandacht voor alle doelgroepen in de buurt)
normaliseren/integreren in de buurt	buurt staat open voor iedereen

II. (nieuwe) Competenties buurtgericht werken voor zorgmedewerkers

Zorgmedewerkers hebben andere competenties nodig als zij buurtgericht gaan werken. Philadelphia heeft een competentieprofiel hiervoor opgesteld

Werken vanuit de talenten, capaciteiten en vaardigheden van bewoners

- Je hebt oog voor talenten , vaardigheden, passies en kennis van (buurt)bewoners
 - VB door gebruik te maken van talentenspel “wie ben jij”, talentenkaarten, praatjes maken
- Je legt actief verbindingen tussen de verschillende talenten, passies, dromen en vaardigheden die je hoort en brengt mensen samen
- - je kent de verschillende rollen van een bewoner, weet deze te benoemen en te versterken
 - vb met behulp van talentenkaart of door in beeld te brengen welke rollen iemand vervult
- Je ondersteunt bewoner in het goede buurman/vrouw zijn
- Je werkt bewust vanuit het aan/voor/met/door schema
- Je zorgt ervoor dat mensen met talenten en vaardigheden zichtbaar worden voor de rest van de gemeenschap
 - VB door podium te geven door nieuwsbrief, leuk filmpje, door talent in te zetten in de buurt (zingen, koken, dj-en etc.)
- Je bent je steeds bewust wie er niet bij is en probeert de kring groter te maken
- Je legt actief de hulpvraag terug bij bewoners en ondersteunt hun zoveel mogelijk zelf de vraag op te lossen
- vb. je vraagt terug “wie zou jou daarbij kunnen helpen?” ipv zelf in actie te komen

Het gebruik maken en zichtbaar maken van sociale verbanden

- Je kent de aanwezige sociale groepen, vervangen in de buurt
 - vb je tekent aanwezige sociale groepen, verbanden in de buurt
 - vb een spelltejesclub elke maandag, mensen die samen eten in buurtkamer, mensen die elkaar s ochtends groeten bij het uitlaten van de hond
- Je maakt de aanwezige sociale verbanden zichtbaar voor de buurt
- Je stimuleert groepen om hun verband zichtbaar te maken voor anderen

Het faciliteren van ontmoetingen

- Je groet iedereen in de buurt en maakt een praatje
- Je faciliteert kleine oploophjes om (nieuwe) mensen te ontmoeten; flat koffies, bakkie in de buurt etc.
- Je benut haakjes die zorgen voor ontmoetingen
 - vb er is behoefte aan meer groen in de buurt, je brengt mensen bij elkaar die ook iets met groen willen doen

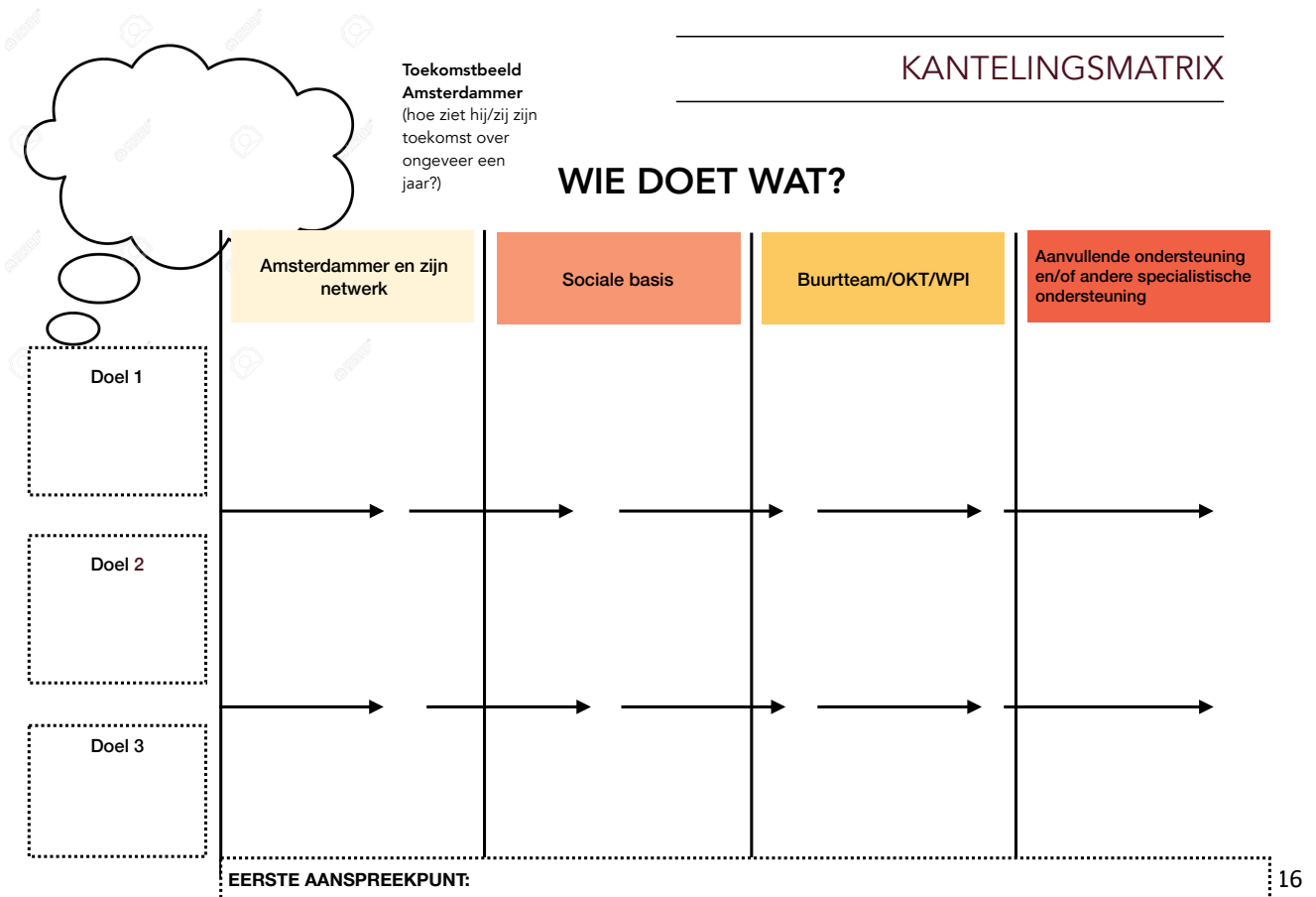
- Je faciliteert een feestelijke samenkomst waar gesproken wordt over het samen leven op deze locatie (kan klein en luchtig zijn) vb een droomavond, talentenavond, een klein feestje
- Je faciliteert/ondersteunt bij een feestelijke samenkomst in deze buurt (kan klein en luchtig zijn), vb droomavond, talentenavond
- Je draagt zorg voor rituelen zodat mensen kunnen aanhaken
 - vb vast moment zwerfafval prikken, spelletjes/inloopmiddag, maandelijkse buurtlunch

Zichtbaar maken en verbinden van organisaties

- Je kent de sociale basis in de buurt; je weet waar het buurthuis zit, kent het aanbod, weet welke partners er in de wijk zijn.
- Je zoekt actief naar sleutelfiguren, mensen die ene rol hebben in de buurt
- Je brengt verschillende netwerken bij elkaar en dit doe je vanuit vraag/wens van bewoner
- vb bewoner wil meer speeltoestellen in de openbare ruimte, je verbindt deze bewoner met iemand van de gemeente
- Je deelt verhalen over wat er in de community gebeurt, Dit doe je zowel in jouw buurt, als op je locatie als in je regio
- vb een facebook pagina, nieuwsbrief en in Philanet groepen

III. Breng talenten en toekomstbeeld van bewoners in kaart(www.anderskijkenandersdoen.nl)

Breng het toekomstbeeld, krachten en talenten van de bewoner in kaart. Maak het klein mbv een paar doelen ('eerste stappen') en kijk wie wat kan bijdragen. Begin altijd bij wat Amsterdamer en zijn netwerk zelf kan, vervolgens wat er in sociale basis is en als laatste kijk je of er professionele ondersteuning nodig is bij het werken aan de doelen.

Stap 3 ASSETMAPPING

Met elkaar (samenwerkingsnetwerk) werk je de zes bouwstenen van assetmapping uit. Dit is een groeidocument dat je telkens weer kunt aanvullen.

- Werk van 1 —> 6
- Werk vanuit betrokkenheid bewoners
- Vertrouw erop dat alles er al is
- Start met klein kijken

Stappen Assetmapping		
1	Vaardigheden, talenten, passies, kennis en kunde van bewoners	<i>welke talenten, passies, kennis en kunde van bewoners zijn in beeld en worden benut?</i>
2	Sociale verbanden van bewoners in de buurt	<i>welke sociale verbanden zijn er? Wat doen mensen samen</i>
3	Fysieke plekken die van betekenis zijn voor buurt en bewoners	<i>Waar komen mensen samen? Wat zijn ontmoetingsplekken?</i>
4	Buurteconomie en ruilhandel	<i>Worden er diensten aangeboden en geruild? bijvoorbeeld oppasdiensten, koken voor elkaar, 'buurt geld' (makkie's in Oost) etc.</i>
5	Gedeelde verhalen, cultuur en geschiedenis	<i>Welke verhalen worden gedeeld en verteld?</i>
6	Publieke en private instituties en non-profit organisaties als partner	<i>Welke organisaties zijn actief in de wijk</i>

Stap 4 PLAN VAN AANPAK WOONCIRKEL

Maak samen met het samenwerkingsnetwerk een plan van aanpak voor je wooncirkel. Beantwoord met elkaar onderstaande vragen, evalueer regelmatig waar je staat en pas weer aan. Elke deelnemer van de CoP is gestart met het maken van een plan van aanpak voor de eigen wooncirkel.

Waar sta je over 5 jaar (wat is je droom) Hoe ziet jouw wooncirkel er dan uit?

Algemene beschrijving:

- Wat is de impact in de buurt?
- Wat is de impact voor je eigen bewoners?
- Wat is de impact voor je medewerkers?
- Wat is de impact voor samenwerkingspartners
- Wat is fysiek het plaatje (woningen, inloop etc)

Welke eerste stap ga je zetten?

- Richting de buurt
- Richting je "eigen" bewoners
- Richting je medewerkers
- Richting je samenwerkingspartners
- Richting "stenen"

Hoe zet en houd je dit in beweging?

- Aanjaagclubje? (wie zit erin)
- Pas op de plaats en vooruitkijkgesprekken?
- Verhalen delen

Wat ga je **anders** doen dan nu?

Waar ga je mee **stoppen**?